

N:o 5.

Ank. till Riksd. Kansli den 13 Febr. 1885, kl. 2 e. m.

Utlåtande, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker, samt angående villkoren för sådana statsbidrags, äfvensom odlingslåns erhållande.

(R. A.)

Uti sin nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t, i sammanhang med afgifvet förslag till reglering af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel, hos Riksdagen gjort framställning om de anslag, hvilka Kongl. Maj:t ansett böra beviljas för utförande af väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer samt arbeten för torrläggning af sådana vattensjuka marker, som, utan att kunna med fördel odlas, sprida frostsador öfver omgifvande nejd; och får Stats-Utskottet härmed afgifva utlåtande ej mindre öfver Kongl. Maj:ts omförmälda förslag än ock öfver de i nedannämnda enskilda motioner gjorda framställningar i enahanda och dermed sammanhang egande ämnen.

A. Väganläggningar och vägförbättringar.

1:o.

För *anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar* har Kongl. Maj:t i sin ofvanberörda nå-
Bih. till Riksd. Prot. 1885. 4 Saml. 1 Afd. 4 Häft.

diga proposition föreslagit, att Riksdagen måtte för år 1886 bevilja 500,000 kronor.

Af det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokoll den 12 sistlidne Januari (6:te hufvudtitelu sid. 98) inhemtas, att Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i underdånig skrifvelse den 22 November 1884 afgifvit generalförslag i fråga om beloppet af de statsbidrag, som syntes styrelsen böra äskas för år 1886 till understödjande af allmänna väg- och vattenbyggnadsarbeten, samt dervid anfört, bland annat, beträffande fonden till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar:

att behovet af denna fond, hvilken för år 1884 varit och jemväl för innevarande år vore bestämd till 400,000 kronor, vore i ständigt tillväxt såsom följd af landets raskt fortgående utveckling i ekonomiskt hänseende och dermed jemväl fortskridande utsträckning af jernvägsnätet öfver landet, hvaraf helt naturligt följde behof af nya eller förbättrade vägar så väl till jernvägsstationerna som i öfrigt inom de orter, hvilka ännu icke kommit i åtnjutande af jernvägskommunikationer; att detta förhållande bestyrktes deraf, att i styrelsens arkiv inneläge fullt förberedde och granskade planer till ett så betydligt antal af vederbörande myndigheter och kommuner förordade och af understöd förtjenta vägföretag, att den beräknade kostnaden för deras utförande uppginge till omkring 2,500,000 kronor och summan af det understöd, som därför begärts, belöpte sig till omkring 1,600,000 kronor; att visserligen flera af dessa företag vore af beskaffenhet att icke på en gång, utan endast i mån af arbetenas fortgång erfordra anslag, men att, då likväl en tid af minst fyra år skulle, derest den ifrågasvarande fonden fortfarande bestämdes till 400,000 kronor årligen, åtgå för beredande efter hand af understöd till de nämnda vägarbetena, och då under tiden nya företag af samma art till oförminskadt antal och kräfvande motsvarande kostnad antagligen skulle förberedas och till erhållande af understöd anmälas, styrelsen ansåge sig böra hemställa, att till Riksdagen måtte göras framställning om anvisande till det ändamål, hvarom nu är fråga, af ett för år 1886 förhöjdt belopp af 500,000 kronor.

Vid underdånig föredragning af detta ärende har Statsrådet och Chefen för Civildepartementet erinrat, att ifrågasvarande anslag, som för år 1867 varit bestämdt till 150,000 kronor och till och med år 1874 vid detta belopp bibehållits, derefter höjts från och med år 1875 till 200,000 kronor och från och med år 1882 till 300,000 kronor samt vid 1883 års riksdag, på derom inom Riksdagen väckt förslag, bestämts till det belopp för år 1884, hvarmed det äfven innevarande år utginge,

eller 400,000 kronor. Medan ännu det årliga anslaget var fastställt endast till 150,000 kronor och 200,000 kronor, hade det ej sällan förekommit, att särskilda medel af Riksdagen anslogos till utförande af sådana väganläggningar, till hvilka med hänsyn till deras större omfattning vägbyggnadsfonden ansåges icke böra anlitas.

Några särskilda anslag för ifrågavarande ändamål hade deremot, efter det vägbyggnadsfonden höjdes till 300,000 kronor, icke blifvit af Riksdagen beviljade.

Den höjning, som sålunda skett i vägbyggnadsfonden under senare åren, kunde följaktligen icke vid det af Departementschefen afgifna förhållandet anses hafva tillfört de ifrågavarande behofven tillgångar till fullt samma belopp, hvarmed tillökningen i fonden skett; utan Kongl. Maj:t hade funnit sig förelåten att ur denna fond lemna bidrag jemväl till sådana större företag, hvartill särskilda anslag förut plägat af Riksdagen beviljas.

Vid sådant förhållande vore det enligt Departementschefens åsigt nödvändigt, för att kunna i någon mån understödja den ständigt fortgående utvecklingens kraf på underlättade samfärdsmedel, att ifrågavarande anslag blefve förhöjdt, på sätt Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit.

Utskottet har inhemtat, att sedan vägbyggnadsanslaget för innevarande år, 400,000 kronor, blifvit disponerat enligt Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens den 11 December 1884 afgifna förslag, i styrelsens arkiv funnes hvilande ansökningar och intill nämnda dag granskade förslag till ytterligare vägbyggnadsföretag, hvilka styrelsen ansåge förtjenta att med statsbidrag understödjas och för hvilka kostnaden beräknats till 1,959,905 kronor 72 öre, samt att derutöfver efter samma dag till styrelsen inkommit vägförslag, beräknade till en kostnad af 462,774 kronor 33 öre.

Behofvet af anslagens förhöjning synes härmed vara ådagalagd; i följd hvaraf Utskottet — med erinran, att enligt de förslagna vilkoren ifrågavarande anslag ej få uppgå till mera än högst $\frac{2}{3}$ af den beräknade kostnaden enligt fastställt arbetsplan samt att, om verkliga kostnaden för arbetets utförande befinnes understiga den beräknade, anslaget skall i förhållande derefter minskas — får hemställa,

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande förslag, för år 1886 såsom bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar anvisa ett belopp af 500,000 kronor.

B. Bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer.

2:o.

För *understödjande af brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder* har Kongl. Maj:t föreslagit, att Riksdagen måtte för år 1886 anvisa samma belopp, som för åren 1883, 1884 och 1885 beviljats, eller 100,000 kronor.

I sitt ofvan omnämnda generalförslag har Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat, att redan vid förslaget's afgifvande den 22 November 1884 af ifrågavarande anslag för år 1885 disponerats 89,300 kronor samt att hos styrelsen vore hvilande granskade förslag till nödiga befunna brobyggnader, för hvilka anläggningssumman uppginge till 316,520 kronor, hvartill komme 96,500 kronor för två särskildt omnämnda företag; och har styrelsen, i anseende till de sålunda anmälda betydliga kraf på understöd från ifrågavarande fond, hemställt, huruvida icke Kongl. Maj:t skulle finna skäl vara för handen att hos Riksdagen föreslå densammans ökande till 150,000 kronor; hvilken hemställan dock, på sätt i statsrådsprotokollet upplyses, Departementschefen ansett sig icke böra för närvarande biträda.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, till *understödjande af brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder* för år 1886 anvisa 100,000 kronor.

3:o.

I en inom Andra Kammaren väckt, till Stats-Utskottet remitterad motion (N:o 98) har Herr *A. V. Ljungman* hemställt, att Riksdagen måtte ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 70,000 kronor för åstadkommandet af en fullständig *inomskärskarled utmed vestra Tjörn emellan Krosse- och Marstrandsfjordarne*.

Till stöd för detta förslag har motionären åberopat betydelsen för det nu ånyo yppade, ymniga Bohuslänska sillfisket af en ökad samfärdsel, hvilken vore så mycket mer i ögonen fallande, som afsättningen af fångsten för detsamma hittills utgjort största svårigheten att öfvervinna. Af de samfärdselförbättringar, som behöfdes för sillfiskets upp-

bringande till önskelig höjdpunkt, vore, till följd af fiskets utöfvande hufvudsakligen inuti skärgården, förbättringar uti inomskärsfarlederna å ena sidan af synnerligt betydande vigt och å andra sidan i förhållande dertill jemförelsevis helt måttligt kostsamma.

För åstadkommandet af en oafbruten inomskärsfarled hela Bohusläns hafskust utefter hade fullständiga undersökningar verkstälts på föranstaltande och bekostnad af Göteborgs och Bohus läns landsting.

Af de arbeten, som dervid ifrågasatts, vore, till följd af dels trafikens starkt tilltagande ökning ju mer man närmade sig densamma hufvudpunkt, Göteborg med dess talrika afsättningsmöjligheter, och dels den mellersta delens af Bohuslänska skärgården öfvervägande betydelse för både hafsfisket i allmänhet och det ymniga sillfisket, de som behöfdes för fullbordandet af inomskärsfarleden utmed vestra Tjörnde viktigaste, hvilket äfven af ofvannämnda landsting erkänts genom hemställanden till Kongl. Maj:t under åren 1867 och 1882 om denna farleds åvägabringande på bekostnad af allmänna medel, af hvilka hemställanden det första också ledde till utförandet af en del af de nödiga arbetena. Denna farleds allmänna betydelse för samfärdseln i Bohuslänska skärgården vore sålunda insedd och erkänd redan före och oberoende af den med vintern 1877—1878 begynta nya sillfiskeperioden. Någon större lokal betydelse särskildt för den trakt, utmed hvilken den låge, egde den deremot på intet vis, hvadan den heller icke någonsin torde komma till stånd, med mindre än att den bekostades af staten.

Den, på sätt nyss antydts, redan utförda del af den erforderliga farleden hade åvägabragts med anslag af de medel, som Riksdagen för år 1871 ställt till Kongl. Maj:ts förfogande för understödjande af liknande arbeten, och den 10 December 1872 efter afsyning godkänts; men då den farled, man sålunda erhållit, hvarken utgjorde ett fullständigt helt eller blifvit med hänsyn till varaktigheten utförd i tillräcklig omfattning, och då densamma nu, sedan sillfisket tillkommit, än mindre motsvarade sin bestämmelse, torde det ock böra anses vara med god hushållning öfverensstämmande att genom utförandet af ytterligare nödiga arbeten åstadkomma ett verkliga behofvet tillfredsställande helt af det redan på allmän bekostnad verkställda, hvarigenom man skulle, såsom det hette i nämnda landstings hemställen till Kongl. Maj:t år 1882, »erhålla en sammanhängande och trygg inomskärsfarled från Soten till Göteborg». Härför åter vore nödigt att, enligt till vederbörande distriktschef vid Kongl. Väg- och vattenbyggnadscorpsen uppgjort förslag, dels uppmuddra sundet mellan Tjörns-hufvud och Tjörns-kalf till 12 fots djup under medelvattenhöjd, hvilket skulle medföra en

kostnad af 14,900 kronor, och dels förbättra den 1872 åvägabragta farleden mellan Hjerterösund och Toftösund, hvilket åter skulle kräfva en kostnad för det förra sundet af 52,550 kronor och för det senare af 2,700 kronor, hvadan alltså hela den ifrågavarande farledens åstadkommande skulle förorsaka statsverket en utgift af 70,150 kronor.

Herr Ljungman har till Utskottet öfverlemnadt kostnadsförslag jemte öfriga, detta ärende rörande handlingar, af hvilka Utskottet tagit del.

Ehuru Utskottet ej vill förneka, att den i berörda motion föreslagna inomskärsfarledens åstadkommande kan medföra afsevärdt gagn, har Utskottet ej ansett sig kunna föreslå bifall till förslaget. Det må vara sant att, såsom motionären antydt, den trakt, utmed hvilken farleden ligger, ej skulle af densamma hemta den största fördelen, men tydligt är i allt fall, att med arbetet afses främjande af vinstgifvande företag, af intressen, hvilkas betydighet motionären sjelf vitsordat.

Af de handlingar, motionären ställt till Utskottets förfogande, inhemtas ock, att i följd af bristande deltagande från intressenters sida, föreslagna åtgärder i samma syfte som det till grund för motionen liggande redan tillföre funnits ej kunna från statens sida vidtagas. Sålunda förekommer i fråga om den af motionären omförmälda, den 10 December 1872 afsynade, med statsbidrag öppnade farleden innaför Hjerterön och Toftön i Bohusläns skärgård, att, sedan Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anmält, att densamma ej hölle erforderligt djup, Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 19 December 1879, enär hvarken enskilde personer i orten eller vederbörande kommuner funnits villige att verkställa de erforderliga muddringsarbetena, äfven om anslag af allmänna medel dertill beviljades, samt Göteborgs och Bohusläns landsting jemväl ansett sig icke böra åtaga sig verkställandet af nämnda arbeten eller ikläda sig ansvar för framgent underhållande af visst segeldjup af farleden, funnit den gjorda anmälan icke för det dåvarande till vidare åtgärd föranleda.

Likaså, och sedan Göteborgs och Bohus läns landsting år 1882 anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes låta vidtaga åtgärder för upprensning till erforderligt djup af sundet mellan Tjörns hufvud och Tjörns-kalf i närheten af Marstrand, samt Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i underdånigt utlåtande deröfver anført, bland annat, att angeläget vore att på förhand utreddes, hvilken eller hvilka de vore, som ville åtaga sig att utföra och ansvara för underhållet af arbetet, i fall det-samma komme att med bidrag af statsmedel verkställas, äfvensom att tillskjuta den andel af kostnadssumman, som komme att ifrågasättas,

har Kongl. Maj:t den 2 Mars 1883 förklarad Landstingets framställning icke i ärendets dåvarande skick föranleda någon vidare åtgärd.

I öfverensstämmelse med de åsikter, som sålunda i liknande fall gjort sig gällande, samt på grund af hvad Utskottet här ofvan anfört och då Kongl. Maj:t, om Han dertill finner skäl, kan af anslaget till, bland annat, upprepning af åar och farleder bevilja statsbidrag på vanliga villkor till ifrågavarande arbetes utförande, hemställer Utskottet,

att Herr Ljungmans ifrågavarande motion ej må vinna Riksdagens bifall.

C. Vattenaftappningsföretag.

4:o.

Sedan under en följd af år Riksdagen beviljat *dels* anslag utan återbetalningsskyldighet för understödjande af sådana utdikningar och vattenaftappningar i särskildt de norra länen, som hufvudsakligen afsåge att förminska frostländigheten, och *dels* låneunderstöd för befrämjande af utdikningar och aftappningar af sankta trakter och sjöar, för beredande af odlingsbar mark inom rikets mellersta och södra län, beslöt 1873 års Riksdag, enligt dess skrifvelse N:o 67 mom. 8:o, den ändring härutinnan, att till Kongl. Maj:ts disposition ställes tvenne *för hela riket gemensamma* anslagssummor, den ena att såsom låneunderstöd anvisas för sådana utdikningar och aftappningar af sankta trakter och sjöar, som hufvudsakligen afsåge att befrämja odlingsföretag, och den andra att såsom anslag utan återbetalningsskyldighet användas till understödjande af sådana myrutekdikningar och vattenaftappningar, som *företrädesvis* afsåge att förminska frostländigheten; och förfors på hufvudsakligen enahanda sätt vid de följande riksdagarne till år 1883.

Sistnämnda års Riksdag åter (se dess skrifvelse N:o 67) beslöt bildande af en särskild fond med ändamål att genom lån understödja *odling* af sankta trakter och anvisade derjemte, till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af torrläggning utaf sådana vattensjuka marker, som *utan att kunna med fördel odlas* sprida frostskador öfver omgifvande nejd, för år 1884 ett belopp af 100,000 kronor; hvarefter enahanda anslag vid 1884 års riksdag beviljades till

lika belopp för år 1885; och har Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att till samma ändamål för år 1886 anvisa likaledes 100,000 kronor.

I en inom Första Kammaren väckt, till Stats-Utskottets behandling hänvisad motion (N:o 37) hafva Herrar Friherre *John Ericson* och *H. A. Widmark* andragit, att den förändring, som, på sätt ofvan meddelats, vid 1883 års riksdag med detta anslag vidtogs, för Norrland icke varit lycklig.

Förut hade anslag utan återbetalningsskyldighet kommit sådana aftappningar och utdikningar till godo, hvilka *företrådesvis* afsågo att minska frostländigheten, utan afseende på om marken var af beskaffenhet att efter torrläggningen kunna odlas, hvaremot numera detta anslag endast tilldelades torrläggningsföretag å sådana vattensjuka marker, som sprede frostskada och *icke kunde med fördel odlas*.— Detta vore emellertid för Norrland ganska ödesdigert. För den med norrländska förhållanden obekante kunde det visserligen synas helt naturligt, att aftappningar å odlingsbar mark hänvisades för understöd till odlingsfonden och att i sådant fall ingen hänsyn toges till markens frostspridande egenskaper, enär ju, enligt begrepp, hemtade från erfarenhet om förhållandena i mellersta och södra Sverige, aftappning af sådan mark betalade sig sjelf och det lån, som finges ur odlingsfonden, ytterligare gynnade företaget; men i Norrland stälde sig emellertid saken helt annorlunda. Odlingsbar mark funnes nemligen der i myckenhet, och norrländingen behöfde sålunda icke tillgripa myrar för uppodling, enär annan god odlingsmark i de allra flesta fall låge närmare till hans hem, men han kunde *icke med fördel bruka den jord, han redan hade under ploy, och hade sålunda icke något skäl öka den, så länge en myr sprede frostens härjningar öfver hans fält*. Att utdika denna myr vore således för hans jordbruk ett lifsvilkor och frosthärdens undanrödjande hans förnämsta och i de allra flesta fall enda afsigt med utdikningen. Det vore för honom likgiltigt, om jordmänen i myren vore mer eller mindre god. Odlingsfonden blefve, enligt motionärernes förmenande, för den norrländska jordbrukaren af föga gagn. Han kunde icke begagna sig af denna fond, när hans egentliga och enda afsigt med dikningsföretaget vore den ofvan anförda. Han kunde icke åtaga sig odla de ofta aflägsset belägna tusentals tunnland, hvaraf myren bestode, blott därför att han finge lån ur odlingsfonden till upptagande af hufvuddikena. Den fond, som just vore afsedd för det ändamål, han ville vinna, frostländighetens minskande, finge han icke del af, såvida icke hans myr skulle höra till det i närheten af

de odlade bygderna uti Norrland sällan förekommande slag, der jorden efter torrläggningen icke dugde till odling.

En annan form för eller rättare titel på anslaget till myrutdikningar för frostländighetens minskande vore nödvändig, om anslaget skulle komma Norrland till gagn, d. v. s. den del af fäderneslandet till gagn, som bäst behöfde det och för hvilken det väl ock förnämligast afsetts.

Men äfven beträffande beloppet anhålla motionärerne om en ökning, ty om det vilkor, som nu hämmade användandet af denna fond, borttoges, så vore de fullt öfvertygade derom, att de nu anslagna 100,000 kronorna skulle varda otillräckliga. Målet, som ernåddes genom detta anslag, vore viktigt; de utgifna medlen komme hundrafaldt åter genom landets uppodling och genom utkomst för ökad befolkning, som derigenom bereddtes. Betänkligheter mot att öka anslaget torde derföre icke böra finnas.

Motionärerne hafva på grund häraf hemställt, att Riksdagen ville till understödjande af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afse att minska frostländigheten, för år 1886 anvisa ett belopp af 150,000 kronor.

Inom Andra Kammaren hafva Herrar *Will. Farup, P. A. Hellgrén, Gunnar Eriksson, O. N. Wagenius, Johan Nydahl, Ant. Markstedt, P. G. Näslund, Gust. Hæggström, P. Näsman, Eric Öberg, J. W. Lindh, Er. Petter Jonsson, P. O. Eriksson, Nils Wallmark* och *G. O. Tundal* i afgifven motion (N:o 132) gjort enahanda framställning, endast med den förändring, att anslagets belopp af desse motionärer föreslagits till 200,000 kronor.

Enligt upplysningar, som Utskottet från Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erhållit, har ifrågavarande anslag för år 1884 sålunda fördelats, att deraf beviljats till arbeten

inom Norrbottens län	kronor	29,000: —
„ Vesterbottens „	„	3,900: —
„ Jemtlands „	„	60,400: —
„ Skaraborgs „	„	6,700: —
		<hr/>
	kronor	100,000: —

och utgjorde den beräknade kostnaden för arbeten af den med anslaget afsedda beskaffenhet, hvartill planer inkommit under tiden från 1884 års anslags fördelning till den 2 dennes, ett sammanräknadt belopp af 40,231 kronor.

Utskottet har funnit den uppfattning, som ligger till grund för

ofvannämnde enskilde motionärens förslag, föranledd af en enligt Utskottets åsigt må hända allt för sträng tolkning af de för ifrågavarande fond gällande bestämmelser. De anförda orden: »utan att kunna med fördel odlas», om hvilka i detta sammanhang hufvudsakligen är fråga, utesluta ej möjligheten af en sådan användning af fonden, att anslag derifrån lemnas till torrläggning af mark, som, ehuru odlingsbar, ej *med fördel* kan odlas. Denna Utskottets tolkning af bestämmelsen vinner stöd af innehället i Riksdagens underdåniga skrifvelse den 11 Juni 1883 (N:o 67). Såsom skäl därför att ifrågavarande torrläggningsföretag ej lämpligen borde understödjas genom lån, utan statsbidragen dertill lemnas såsom anslag, anføres nemligen i denna skrifvelse, att med fonden afsåges att understödja utdikningar af sådan mark, som äfven efter arbetets utförande, *åtminstone under den närmaste framtiden*, vore otjenlig till odling och således *för egaren* utan värde, men hvilken mark genom de derifrån härflytande frostsador hade förderfligt inflytande på den omgifvande nejden, samt att förty arbeten af förevarande beskaflenhet medförde *jempörelsevis* mindre nytta för den jordegare, som utförde arbetet, än för egarne af angränsande fält.

För motionernas beaktansvärda syfte torde således de gällande bestämmelserna ej lägga hinder i vägen.

Hvad åter anslaget belopp angår, har Utskottet ej funnit giltiga skäl anförda för eller den hittills vunna erfarenheten ådagalägga behofvet af en förhöjning deri, åtminstone för det närvarande.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag och utan vidare afseende å Herrar Friherre Ericsons och Widmarks samt Herr Farups m. fl. motioner, för understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet af torrläggning utaf sådana vattensjuka marker, som utan att kunna med fördel odlas sprida frostsador öfver omgifvande nejd, för år 1886 anvisa 100,000 kronor.

5:o.

På sätt under nästföregående punkt förmälts, beslöt Riksdagen år 1883 bildande af en särskild fond med ändamål att genom lån understödja odling af sankta trakter; hvarvid Riksdagen tillika för åren 1884—1888 meddelade bestämmelser angående samma fond, hvilka

återfinnas i 1883 års Riksdags underdåniga skrifvelse N:o 67 och Kongl. kungörelsen den 28 September 1883.

Herr Grefve *Eric Sparre* har i en i detta ämne inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 141) anført, hurusom den omständighet att den s. k. mossodlingslånefonden föga anlidades, föranledde till det antagande, att villkoren för dessa lån vore för hårda. En hvar med någon erfarenhet om de vid något större vattenledning ty värr alltför vanliga missräkningar eller inträffade oförutsedda omständigheter måste också inse de betänkligheter, som uppstå att, redan efter fem års förlopp, å kostnadssumman med tillägg af fem års ränta erlægga en annuitet af 10 procent. Detta jemte föreskriften om ställande af säkerhet för fullgörande af kontraktet om hela vattenafledningens och odlingens utförande, hvilket vore öfverflödigt, om lånet delvis utlemnades i mån af arbetets fortgång, afskräckte allmogen från att anlita fonden.

Slutligen vore önskvärdt, att lån ur denna fond kunde erhållas till vattenafledning och odling icke blott af mossar och sankar trakter, men äfven af andra marker, för hvilkas fruktbarhet en fullständigare vattenafledning vore hufvudvillkoret. I andra länder, särskildt England och Skotland, lemnades af staten högst betydliga belopp till sådana låneunderstöd, och det vore tid att äfven här uppmärksamheten fästes derpå.

Nämnde motionär har derföre föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta den ändring i de för erhållande af lån ur den s. k. mossodlingslånefonden genom Kongl. kungörelsen den 28 September 1883 meddelade föreskrifter, att dels villkoren för erhållande af sådana lån i ofvan angifna syfte mildrades, dels lån beviljades för vattenafledning och afdikning jemväl af andra än i vanlig bemärkelse sankar eller vattensjuka marker.

Utskottet har inhemtat, att lån från ifrågavarande fond för år 1884 beviljats till ett belopp af 120,700 kronor, hvaraf belöpa:

på Kalmar län	kronor 87,700
„ Skaraborgs „	„ 27,700
och „ Elfsborgs „	„ 5,300;

att den beräknade kostnaden för företag, afsedda att med lån ur odlingsfonden understödjas och beträffande hvilka planer till Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för granskning inkommit efter fördelningen af 1884 års fond intill den 2 dennes, utgjorde 33,344 kronor; samt

att ansökningar om lån från odlingsfonden, som inom den 31 December 1884 till styrelsen inkommit, men hvilka i agronomiskt hänseende varit ofullständiga och derföre återsändts för att efter omarbet-

ning anmälas till låneunderstöd, afsett arbeten för en beräknad kostnad af 122,214 kronor.

De i Riksdagens ofvan omförmälda skrifvelse den 11 Juni 1883 meddelade bestämmelser, i hvilka motionären önskat ändring, synas vara följande:

i punkten A): att fonden afser understödjande af odling »af sankatrakter»;

i punkten F) mom. 3: att lånet kan af Kongl. Maj:t bestämmas till hela det belopp, hvarmed enligt den fastställda arbetsplanen kostnaden för vattenafledningen och afdikningen beräknas komma att uppgå;

i mom. 5: att för fullgörande af kontraktet om skyldighet att inom viss bestämd tid fullborda så väl vattenafledningen och afdikningen som äfven odlingsarbetet, äfvensom för de lyftade statsmedlens återbäring, i fall mot kontraktet brytes, skall ställas säkerhet; samt

i mom. 12: att de första fem åren från första lyftningsdagen icke någon ränta eller kapitalafbetalning erlägges, men å de under tiden lyftade belopp fem procent årlig ränta beräknas, hvilken vid de fem årens slut lägges till den beviljade lånesumman, hvarefter å det sålunda uppkommande beloppet från och med sjette året tills lånet blifvit slutbetaldt erlägges en annuitet af tio procent, deraf som ränta räknas fem procent å oguldna kapitalbeloppet.

I fråga om punkten A) och punkten F) mom. 3 har Utskottet ej ansett sig ega giltiga skäl att nu föreslå en så genomgripande förändring i de för blott två år sedan af Riksdagen fastställda föreskrifter, som motionären synes hafva afsett, eller att lån skulle kunna lemnas till fullständigare vattenafledning å redan odlad mark samt, vid nyodling, till ej blott vattenafledningen och afdikningen, utan äfven själfva odlingen.

Den i mom 5 stadgade säkerhet har syns Utskottet oeftergiffig och ej lämpligen kunna delas så, att särskild säkerhet finge ställas för särskilda andelar af lånet. En dylik förändring synes ock mindre behöffig vid det förhållande att, enligt gällande villkor, medlen utbekommas endast successivt i mån af arbetets fortgång, hvarigenom löftesmännens äfventyr väsentligen minskas.

Beträffande åter bestämmelsen i mom. 12 har Utskottet funnit anledning förefinnas att i en ej ringa grad tillmötesgå motionärens framställning. Att ifrågavarande fond ännu anlitas endast i ganska ringa utsträckning framgår af de siffror, Utskottet här ofvan anfört, om desamma jemföras med det vid fondens bildande medgifna beloppet af 1,000,000 kronor årligen. Då staten numera, i följd af ernådda billi-

gare egna lånevilkor, lemnar lån till enskilda jernvägsbolag mot 4½ procent årlig ränta och dertill förunnar dessa ett anstånd med räntas erläggande för de första åren, vida fördelaktigare än det, som i åberopade mom. 12 finnes för odlingslånen bestämdt, synes billigheten fördra, att äfven räntan å dessa sistnämnda lån nedsattes till 4½ procent, helst säkerheten för deras i sammanhang med kronouppbördens skeende återbetalning är otvifvelaktig.

Äfven amorteringsbeloppet torde utan någon olägenhet för staten, men till lättnad för låntagaren, kunna nedsättas till 3½ procent, hvarigenom annuiteten i dess helhet minskades från nu föreskrifna tio till åtta procent.

Utskottet hemställer alltså,

att Herr Grefve Sparres förevarande motion må på det sätt af Riksdagen bifallas, att annuiteten för lån ur fonden till understödjande af odling af sankatrakter må för lån, som hädanefter utbetalas, bestämmas till åtta procent, deraf som ränta räknas fyra och en half procent å oguldna kapitalbeloppet.

6:o.

I afseende å *vilkoren för erhållande och tillgodonjutande af de här oöfvan omförmälda statsbidrag* samt angående *kontrollen derå, att arbetena utföras enligt fastställda planer*, får Utskottet, under förutsättning af bifall till sitt under nästföregående punkt gjorda förslag, hemställa,

att de i Riksdagens underdåniga skrivelser den 27 April 1881 (N:o 69) och den 11 Juni 1883 (N:o 67) intagna allmänna vilkor och föreskrifter fortfarande skola blifva gällande, endast med den förändring, som kan föränledas af Riksdagens beslut öfver Utskottets i nästföregående punkt gjorda hemställan.

Stockholm den 13 Februari 1885.

På Stats-Utskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Sammandrag af de uti Stats-Utskottets Utlåtande N:o 5 tillstyrkta statsbidrag för väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer samt torrläggning af vattensjuka marker.

	Anslag.	Summa.
A) <i>Väganläggningar och vägförbättringar.</i>		
Till <i>fond</i> för <i>anläggning</i> af nya samt <i>förbättring</i> eller <i>omläggning</i> af backiga eller eljest mindre goda <i>vägar</i>	500,000 —	
B) <i>Bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer.</i>		
Till <i>fond</i> för understödjande af <i>brobyggnader</i> och mindre <i>hamnbyggnader</i> samt <i>uppremsning</i> af <i>åar</i> och <i>farleder</i>	100,000 —	
C) <i>Vattenaftappningsföretag.</i>		
Till <i>fond</i> för understödjande af <i>torrläggning</i> utaf sådana <i>vattensjuka marker</i> , som utan att kunna med fördel odlas sprida <i>frostskador</i> öfver omgifvande nejd.....	100,000 —	700,000 —